कृष्णचन्दन न० कृष्णप्रियं चन्दनम् शा० त०। हरिचन्दने श्वेतचन्दने शब्दचि० [माह्लादकत्वात्तथात्वम्।

कृष्णचन्द्र पु० कृष्णश्चन्द्र इव। वासुदेवे तस्य चन्द्रवत् भक्तानां

कृष्णचर पु० कृष्णस्य भूतपूर्वः चरट्। भूतपूर्वकृष्णसम्बन्धिनि गवादौ

कृष्णचूड़ा स्त्री कृष्णस्य चूड़ा इव चूड़ाऽस्य। स्वनामख्याते पुष्पवृक्षे। स्वार्थे क अत इत्वम् ।तत्रार्थे राजनि०।

कृष्णचूडिका स्त्री कृष्णा चूडाऽस्यं यस्याः कप् अत इत्वम्। गुञ्जायां राजनि०। [राजनि०।

कृष्णचूर्ण न०कृष्णं तद्रूपं चूर्णम्। लौहमले (लोहार गु)

कृष्णजटा स्त्री कृष्णा जटा यस्याः। जटामांसाम् रत्नमा०

कृष्णजीरक पु० नित्यकर्म्म०। कालवर्णे जीरके (कालजीरे) अमरः "कटूष्णः कफगोथघ्नो जीर्णज्वरविनाशनः। चक्षुष्यो रुचिकृद्वाही कृष्णजीरक ईरितः" राजनि०

कृष्णतण्डुला स्त्री कृष्णतण्डुलोयस्याः। वर्णस्फोटसतायां राजनि०। [यद्भमा०।

कृष्णताम्र न० "वर्णोवर्णेन" पा० कर्म्म०। गोशीर्षचन्दने

कृष्णतार पुंस्त्री कृष्णतामश्नुते अ-अण् उप०स०। १कृष्णसारमृगे२हरिणमात्रे च राजनि०। स्त्रियां जातित्वात् ङीष्।

कृष्णत्रिवृता स्त्री नित्य कर्म्म०। (कालतेऔडी) त्रिवृतायां राजनि०। [शरीरदेशे स्त्री राजनि० टाप्।

कृष्णदन्त त्रि० कृष्णा दन्तायस्य। १कालवर्णदन्तयुक्ते २का-

कृष्णदेह पुंस्त्री कृष्णोदेहोऽस्य।१भ्रमरे सारसतः स्त्रियांङीष् २कालवर्णदेहान्विते त्रि०। कर्म्म०। कालवर्णे ३देहे पु०

कृष्णद्वैपायन पु० द्वीपे यमुनाद्वीपे भवः फक् द्वीपोऽयनं जन्मभूमिर्वास्य प्रज्ञादयः कर्म्म०। वेदव्यासे तस्य यमुनाद्वीपोत्पत्तिकथा भा०आ० १०५अ०।

"धर्म्मयुक्तस्य धर्म्मार्थं पितुरासीत्तरी मम। सा कदाचिदहं तत्र गता प्रथमयौवना। अथ धर्मविदां श्रेष्ठः परमर्षिः पराशरः। आजगाम तरीं धीमांस्तरिष्यन्नुयमुनां नदीम्। स तार्य्यमाणो यमुनां मामुपेत्याब्रवीत्तदा। सान्त्वपूर्वं सुनिश्रेष्ठः कामार्त्तो मधुरं वचः। तमहं शापभीता च पितुर्भीता च भारत! । वरैरमुक्तमैरुक्ता न प्रत्याख्यातुमुत्सहे। अभिभूय च मां बालां तेजसा वशमानयत्। तमसा (कुज्झटिकया) लोकमावृत्य नौगतामेव भारत!। मत्सुगन्धो महानासीत्पुरा मम जुगुप्सितः। तमपास्य शुभं गन्धमिमं प्रादात् स मे मुनिः। ततो मामाह स मुनिर्गर्भमुत्सृज्य मामकम्। द्वीपेऽस्मिन्नेव सरितः कन्यैव त्वं भविष्यसि। पाराशर्य्यो महायोगी स बभूव महानृषिः। कन्यापुत्रो मम पुरा द्वैपायन इति श्रुतः। योऽव्यस्य वेदांश्चतुरस्तपसा भगवानृषिः। लोके व्यासत्वमापेदे कार्ष्णात् कृष्णत्वमेव च। सत्यवादी शमपरस्तपस्वी दग्धकिल्बिषः। सद्योत्पन्नः स तु महान् मह पित्रा ततो गतः"। "श्रुत्वा तु सर्पसत्राय दीक्षितं जनमेजयम्। अभ्यगच्छदृषिर्विद्वान् कृष्णद्वैपायनस्तदा। जनयामास यं काली शक्तेः पुत्रात्पराशरात्। कन्यैव यमुनाद्वीपे पाण्डवानां पितामहम्। जातमात्रस्य यः सद्य इष्टं देहमवीवृधत्। वेदांश्चाधिजगे साङ्गान् सेतिहासान्महायशाः। यच्चैति तपसा कश्चिन्न वेदाध्ययनेन च। न व्रतैर्नोपवासैश्च न प्रसूत्या न मन्युना। विव्यासैकं चतुर्द्धा यो वेदं वेदविदांवरः। परावरज्ञो ब्रह्मर्षिः कविः सत्यव्रतः शुचिः। यः पाण्डुं धृतराष्ट्रञ्च विदुरं चाप्यजीजनत्। शान्तनोः सन्ततिं तन्वन् पुण्यकीर्त्तिर्महायशाः"।

"मातर्नियोगाद्भगवान् गङ्गेयस्य च धीमतः। क्षेत्रे विचित्रवीर्य्यस्य कृष्णद्वैपायनः पुरा। त्रीनग्नीनिव कौरव्यान् जनयामास वीर्य्यवान्। उत्पाद्य धृतराष्ट्रञ्च पाण्डुं विदुरमेव च। जगाम तपसे धीमान् पुनरेवाश्रमं प्रति"। "कृष्णद्वैपायनाज्जज्ञे धृतराष्ट्रो जनेश्वरः। विचित्रवीर्य्यक्षेत्रे च पाण्डुश्चैव महाबलः। धर्म्मार्थकुशलो धीमान्मेधावी धूतकल्मषः। विदुरः शूद्रयोनौ तु जज्ञे द्वैपायनादपि"। भारते मानास्थान

"कृष्णद्वैपायनं व्यासं विद्धि नारायणं विभुम्। कोह्यन्यः पुण्डरीकात् महाभारतकृत् भवेत्" विष्णुपु०। तस्य विष्णोरवतारत्वकथा भाग० "ततः सप्तदशे जातः सत्यवत्यां पराशरात्। चक्रे वेदतरोः शाखा द्वापरे सोऽल्पमेधसः"। अवतारशब्दे ४२२पृ० विवृतिः। कर्ष्णोति द्वैपायनेति च तस्य नामद्वयम् कर्म्म० क्वचिदेकनामताऽपि। "द्वैपायनेन कृष्णेन नगरे वारणावते" भा०स०७६अ०। "कार्ष्णात् कृष्णत्वमेव च" "कार्ष्णं वेदमिमं शृणु" इति च व्यस्तप्रयोगः। "तमहमरागमकृष्णं कृष्णद्वैपायनं वन्दे" वेणीस०। प्रागुक्तभारते च समस्तप्रयोगः

कृष्णधत्तू(धूस्तू)र पु० कर्म्म० (कनकधुतरा) वृक्षभेदे। "सितनीलकृष्णलोहितपीतधूसराश्च सन्ति धत्तूराः। सामान्यगुणोमेतास्तेषु गुणाढ्यस्तु कृष्णकुसुमः स्यात्" राजनि०। धत्तूरशब्दे तत्सामान्यगुणा भावप्र०उक्तायथा